

SEZISH, XARAKAT QILISH VA SKELET TIZIMINING BAHOLASH.

Qodirova Dilnozaxon Sultovna

Xo'jaobod Abu Ali ibn Sino

nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Maxsus fani o'qituvchisi

Sezgi organlari - organizmga ta'sir qilayotgan tashqi ta'sirotlarni qabul qilish va idrok etishni ta'minlaydigan ixtisoslashgan periferik tuzilmalar. Ular organizm tashqi va ichki muhitdan oladigan turli qo'zg'alishlarni qabul qilib, bu haqdagi informatsiyani markaziy nerv sistemasiga uzatadi organizmning atrof muhitga yanada moslashishiga imkon beradi. O'ta ixtisoslashgan qo'zg'aluvchanlik tufayli faqat ma'lum turdagi ta'sirotning idrok etilishini ta'minlaydi. Odamda ko'rish organlari, eshitish organlari, hid bilish organlari, maza bilish, tuyg'u organlari farq qilinadi. tarkibiga retseptorlar ta'sirlanganda qo'zg'alishga qobiliyatli sezgir nerv tolalarining uchi hisoblangan spetsifik nerv tuzilmalari kiradi. Har qanday sezgi organi faqat analizatorlarning periferik bo'limi hisoblanadi

Asosiy baholash yo'nalishlari:

- **Sezgi funksiyasi:** Sensorik tekshiruv yordamida tashqi ta'sirotlarni qabul qilish va Vikipediya ma'lumotlariga ko'ra idrok etish darajasi o'rganiladi.
- **Harakat funksiyasi:** Mushaklar kuchi, tonusi va muvofiqlashtirilgan harakatlar (kinesteziya) Ilmiyish.uz'dagi ushbu maqolada aytilganidek tekshiriladi.
- **Skelet tizimi:** Suyaklar strukturasi, bo'g'imlar harakatchanligi va gavdaning fazodagi holati baholanadi.

Ushbu baholash tizimi sensor-motor buzulishlarni aniqlash va bemorning umumiy muvozanatini (vestibulyar tizim) tahlil qilish uchun o'ta muhim hisoblanadi.

Tibbiyot amaliyotida hamshira bemorning umumiy holatini baholashda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, sezish, harakat va skelet (tayanch-harakat) tizimlarini tekshirish orqali bemorning asab-mushak faoliyati, harakat imkoniyati va kundalik hayot sifati aniqlanadi. Ushbu baholashlar kasalliklarni erta aniqlash va to'g'ri parvarish rejasini tuzishda muhim ahamiyatga ega.

Sezish, harakat va skelet tizimini baholash - nevrologik va tayanch-harakat tizimi holatini aniqlash uchun o'tkaziladigan kompleks tekshiruvdir. U sezgi a'zolari faoliyati, proprioepsiya (tana a'zolari holatini his qilish) va mushak-skelet tizimi muvozanatini Scribd'dagi ushbu taqdimotda aytilganidek baholashni o'z ichiga oladi.

Sezish tizimini baholashda hamshiraning vazifalari

Sezish tizimi tashqi muhitdan keladigan ta'sirlarni qabul qilib, markaziy asab tizimiga uzatadi.

Hamshira quyidagilarni bajaradi:

- Bemor bilan muloqot qilib, shikoyatlarini aniqlaydi
- Yengil teginish sezgisini tekshiradi (paxta yordamida)
- Og'riq sezuvchanligini baholaydi (igna yoki o'tkir predmet bilan)
- Issiq va sovuqni farqlash qobiliyatini tekshiradi
- Vibratsiya sezgisini (kamerton orqali) aniqlaydi

Hamshiralik ahamiyati:

- Asab tizimi shikastlanishini erta aniqlash
- Bemor xavfsizligini ta'minlash (masalan, kuyish yoki jarohlarning oldini olish)

Harakat (motor) tizimini baholashda hamshiralik yondashuvi

Harakat tizimi mushaklar va nervlar faoliyatiga bog'liq bo'lib, bemorning mustaqil harakatlanish darajasini ko'rsatadi.

Hamshira bajaradigan ishlar:

- Mushak kuchini 0–5 ballik tizimda baholaydi
- Mushak tonusini tekshiradi (bo'shashgan yoki tarang holat)
- Harakat koordinatsiyasini tekshiradi (barmoq-burun testi)
- Reflekslarni kuzatadi (tizza, Axill refleksi)

Hamshiralik ahamiyati:

- Falajlik yoki harakat cheklanishini aniqlash
- Bemorni to'g'ri joylashtirish va yiqilishning oldini olish
- Reabilitatsiya choralarini rejalashtirish

Skelet tizimini baholashda hamshiralik ishi

Skelet tizimi tanaga tayanch beradi va harakatni ta'minlaydi.

Hamshira quyidagilarni amalga oshiradi:

- Bemorning qomatini va yurishini kuzatadi
- Bo‘g‘imlarda shish, deformatsiya yoki og‘riqni aniqlaydi
- Palpatsiya orqali og‘riqli joylarni tekshiradi
- Bo‘g‘imlarning harakat diapazonini (ROM) baholaydi

Ko‘p uchraydigan holatlar:

- Umurtqa qiyshayishi — **skolioz**
- Bo‘g‘im yallig‘lanishi — **artrit**
- Suyak sinishlari

Hamshiralik ahamiyati:

- Bemor harakatini qo‘llab-quvvatlash
- Og‘riqni kamaytirish choralarini ko‘rish
- To‘g‘ri parvarish va reabilitatsiyani tashkil etish

Hamshiraning umumiy roli

Hamshira:

- Bemorni muntazam kuzatadi
- O‘zgarishlarni o‘z vaqtida shifokorga bildiradi
- Bemor va uning yaqinlariga tushuntirish ishlarini olib boradi
- Parvarish rejasini bajaradi va nazorat qiladi

Xulosa

Sezish, harakat va skelet tizimlarini baholashda hamshiraning roli beqiyosdir. Ushbu tizimlarni to‘g‘ri baholash orqali bemorning umumiy ahvoli aniqlanadi, asoratlar oldi olinadi va samarali davolash hamda parvarish amalga oshiriladi. Shu

sababli hamshira ushbu ko‘nikmalarga ega bo‘lishi va amaliyotda to‘g‘ri qo‘llashi zarur.

Adabiyotlar

1. Zokirova K.O’, Toxtamatova D.O’ «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, 2009
2. Inomov K.S. «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, 2003
3. Inomov K.S. «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, O‘zbekiston milliy nashriyoti, 2007
4. Nazirov F.G. «Bemorlarni uyda va shifoxonada parvarish qilish». Toshkent, Abu Ali ibn Sino nashriyoti, 2003
5. Tolkachyova O.V., Zinkovskaya I.V. «Osnovi sestrinskogo dela». Toshkent, Tasvir nashriyoti, 2008
6. Tolkachyova O.V., Zinkovskaya I.V. «Osnovi sestrinskogo dela». Toshkent, Cho‘lpon nashriyoti, 2009
7. Umarova T.Yu. «Hamshiralik ishi». Toshkent, 2003
8. Fozilbekova M.A. «Hamshiralik ishi nazariy asoslari». Toshkent, 2003